

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Návrh zákona o zmene a doplnení zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej iba „TZ“) predkladá poslanec Národnej rady Slovenskej republiky Tomáš Valášek.

Cieľom navrhovanej právnej úpravy je zmeniť neudržateľný stav súčasnej legislatívy týkajúcej sa užívania marihuany, ktorý je v rozpore s princípmi predvídateľnosti a primeranosti¹ a nezodpovedá ľudskoprávnym štandardom a aktuálnym potrebám spoločnosti². Aj z tohto dôvodu sa bude Európska komisia zaoberať podnetom podaným skupinou slovenských poslancov a poslankyň Európskeho parlamentu, v ktorom upozorňujú na drakonické nastavenie neprimeraných trestov za marihuanu.³

Súčasná právna úprava neprimerane postihuje ľudí za konanie, ktoré nevykazuje žiadne známky spoločenskej nebezpečnosti. V dôsledku súčasnej právnej úpravy sú ničené životy ľudí, ktorí sa nijakým spôsobom voči spoločnosti neprevinili. Či už ide o prípad staršieho muža, ktorý si na vysoký krvný tlak vyrábal z vypestovanej marihuany CBD olej alebo prípad študentky vysokej školy, ktorej za 0,86 g marihuany hrozilo odňatie slobody na 12 mesiacov alebo prípad muža, ktorý vyrábal liečivé mastičky z marihuany pre svojich známych, tieto prípady by nemali byť trestnoprávne postihované. Trestnoprávny postih je najkrajnejším a najprísnejším nástrojom, ktorý má štát k dispozícii, a preto má byť využívaný iba voči konaniam, ktoré sú spoločensky nebezpečné, a to do takej miery, že je nevyhnutné siahnúť na trestnoprávny postih. Medzi takéto konanie spomínané prípady nepatria.

Napriek tomu, že užívanie akýchkoľvek látok nie je zákonom zakázané, vytvára súčasná legislatíva bariéry, ktoré disproportčne zasahujú do základných práv a slobôd ľudí, čo sa rozhodnú tieto látky užívať. Osoba, ktorej cieľom je látku užiť nemá inú možnosť, ako si látku zabezpečiť nelegálnym spôsobom, či už nelegálnym pestovaním, výrobou alebo kúpou z nelegálneho trhu, čím sa vystavuje riziku trestnoprávných následkov.

Aj keď predkladateľ tohto zákona rozumie, že hrozba trestnoprávných následkov mala za cieľ odstrašiť potencionálnych užívateľov od užitia látky v zmysle znižovania rizík a znižovania dopytu, je potrebné poznamenať, že ani 60 rokov prohibičných politík po celom svete neprineslo želané výsledky a počet ľudí užívajúcich nelegálne drogy vrátane marihuany sa nepodarilo týmto zákonným prostriedkom regulovať. Na Slovensku bola úroveň užitia marihuany za posledný rok v kategórii 15-34 roční v roku 2006 na úrovni 15%, v roku 2015 na úrovni približne 10% so stúpajúcou tendenciou atakujúcou hranicu 14%.⁴

Je preto na čase prijať funkčné prostriedky na zmenu správania spoločnosti a hrozbu trestnoprávných následkov využívať až ako poslednú možnosť zmeny správania v zmysle zachovania princípu *ultima ratio*. Vzhľadom na to, že podľa odbornej verejnosti zdroje na prevenciu dlhodobo klesajú, sociálne služby harm reduction sú na Slovensku takmer nedostupné a krízová intervencia minimálna⁵, ja na mieste otázka, či štát pred uplatnením

¹ <http://slobodapreroba.sk/PravnaAnalyza.pdf>

² <https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/11351/CDR2019-Slovakia-sk-version.pdf>

³ <https://europskenoviny.sk/2021/10/27/michal-simecka-europska-komisia-preskuma-slovenske-tresty-za-marihuanu>

⁴ <https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/11351/CDR2019-Slovakia-sk-version.pdf>

⁵ <https://www.teraz.sk/slovensko/snslp-aj-ludia-uzivajuci-drogy-si/551432-clanok.html>

hrozby trestnej sankcie naozaj využíva všetky iné dostupné prostriedky na zmenu správania v rámci zachovania princípu *ultima ratio*.

V rámci Stratégie Európskej únie v oblasti drog na roky 2021 – 2025⁶ sa jasne deklarujú priority ochrany verejného zdravia a ľudských práv s dôrazom sa znižovanie negatívnych ujm harm reduction, znižovaním dopytu a znižovaním ponuky. Tieto ciele postupne nahrádzajú pôvodný zámer vojny proti drogám, ktorá v preambule Jednotného dohovoru OSN o omamných a psychotropných látkach z roku 1961 rámcuje drogy ako „zlo, ktorého treba spoločnosť zbaviť.“⁷

1. Odklonenie ľudí užívajúcich marihuanu z kriminálneho prostredia

Cieľom zákona je vhodným spôsobom v rámci zachovania princípu restoratívnej justície oddeliť ľudí, ktorí bez ďalšieho negatívneho vplyvu na spoločnosť užívajú konope alebo psychotropné látky obsahujúce akýkoľvek tetrahydrokanabinol alebo jeho stereochemickú variantu (THC), od ľudí, ktorí sa neoprávneným konaním obohacujú na úkor spoločnosti. Návrh zákona vymedzí počet obvyklých jednorazových dávok (zhodný v priemere s 2 obvyklými jednorazovými dávkami na deň, kde hranica povolenej držby bude ohraničená mesačnou spotrebou v počte 60 jednorazových obvyklých dávok, a počet rastlín, ktoré stanovujú hranicu a podmienky oprávnenej držby a výroby omamnej látky konope alebo psychotropnej látky obsahujúcej akýkoľvek tetrahydrokanabinol alebo jeho stereochemickú variantu (THC).

Tento model funguje vo viacerých krajinách, vrátane Českej republiky, ktorá v rámci reformy drogovej politiky stanovila hornú hranicu pre množstvo všetkých nelegálnych drog pre osobnú spotrebu, aby tak jasne legislatívne oddelila ľudí, čo tieto látky užívajú od ľudí, ktorí s týmito látkami obchodujú na úkor spoločnosti.⁸ Myšlienka oddelenia ľudí, čo tieto látky užívajú od tých, ktorí sa na ich predaji obohacujú na čiernom trhu bola aj na Slovensku otvorená viackrát za posledných 20 rokov, doposiaľ však k želanej zmene nedošlo.

Odklon ľudí, čo užívajú tieto látky z kriminálneho prostredia (a tým pádom aj z dosahu orgánov činných v trestnom konaní) do systému zdravotnej a sociálnej starostlivosti bude mať navyše za následok šetrenie verejných financií. Podľa výskumu EHRA je na Slovensku perzekúcia ľudí užívajúcich nelegálne drogy viac ako 5-násobne drahšia, ako je komplexná sociálna starostlivosť a psychologické poradenstvo.⁹ Podľa zistení ENCOD sa odhaduje, že v priemere až 1% všetkých dospelých ľudí žijúcich v Európskej únii užíva marihuanu každý deň.¹⁰ Na Slovensku by sa tým pádom vystavovalo riziku trestnoprávných následkov takmer 40 000 ľudí každý deň.

2. Poskytnutie alternatívy bezpečnej ponuky

V neposlednom rade je cieľom tejto zákonnej úpravy poskytnúť ľuďom, ktorí bez ďalšieho negatívneho vplyvu na spoločnosť užívajú konope alebo psychotropné látky obsahujúce akýkoľvek tetrahydrokanabinol alebo jeho stereochemickú variantu (THC), možnosť bezpečnej ponuky (“safe supply”) v podobe pestovania vymedzeného množstva samičích rastlín konope obsahujúcich akýkoľvek tetrahydrokanabinol alebo jeho stereochemickú variantu (THC) pre

⁶ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14178-2020-REV-1/sk/pdf>

⁷ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1965/47/>

⁸ https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/4584/564/Zaostreno_na_drogy_201001_trestni_zakonik.pdf

⁹ <https://harmreductioneurasia.org/criminalization-costs/slovakia/>

¹⁰ <https://encod.org/recommendations-cannabis-in-the-european-union/>

vlastnú spotrebu. K podobnej legislatívnej úprave pristúpilo viacero krajín EÚ¹¹, vrátane Rakúska a Česka, čím chceli obmedziť príjem nelegálneho trhu a fyzicky oddeliť ľudí, čo užívajú konope alebo psychotropné látky obsahujúce akýkoľvek tetrahydrokanabinol alebo jeho stereochemickú variantu (THC), od ľudí, ktorí s týmito látkami obchodujú na úkor spoločnosti.

Dekriminalizáciou domáceho pestovania pre osobnú spotrebu zákon vytvorí pre ľudí užívajúcich tieto látky alternatívu, vďaka ktorej sa budú môcť vyhnúť stretom s kriminálnym prostredím a jeho rizikami, vrátane nedostatočnej kontroly kvality ponúkaného produktu, čím značne znížia potenciál ďalších negatívnych vplyvov. Povolením pestovania tejto látky pre osobnú spotrebu má štát možnosť limitovať príjmy čierneho trhu a oslabiť jeho celkovú pozíciu.

3. Zvýšiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti

Cieľom zákona je takisto otvoriť možnosť prijatia zákonnej úpravy, ktorá by regulovala medicínske využitie konope alebo psychotropných látok obsahujúcich akýkoľvek tetrahydrokanabinol alebo jeho stereochemickú variantu (THC). Slovenská republika je jednou z posledných krajín EÚ¹², ktorá nemá vytvorenú túto legislatívnu možnosť, čím zásadným spôsobom zasahuje do práva na najvyšší dostupný štandard zdravotnej starostlivosti, ktoré je zakotvené v medzinárodných ľudskoprávných dohodách, ktorými je Slovenská republika viazaná.¹³

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, s ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, so zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi platnými v Slovenskej republike, s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právom Európskej únie.

B. Osobitná časť

Čl. I

K bodu 1 [§ 135]

Upravuje sa definícia prechovávanía drog pre vlastnú potrebu tak, aby reflektovala vyňatie prechovávanía látky konope alebo psychotropnej látky obsahujúcej akýkoľvek tetrahydrokanabinol alebo jeho stereochemickú variantu (THC) pre vlastnú potrebu v množstve najviac šesťdesiatnásobku obvykle jednorazovej dávky z trestnoprávnej regulácie.

K bodu 2 [§ 171]

Vzhľadom na vyňatie prechovávanía látky konope alebo psychotropnej látky obsahujúcej akýkoľvek tetrahydrokanabinol alebo jeho stereochemickú variantu (THC) pre vlastnú potrebu v množstve najviac šesťdesiatnásobku obvykle jednorazovej dávky z trestnoprávnej regulácie sa v odseku 1 až 3 upravujú skutkové podstaty trestného činu neoprávneného prechovávanía drog pre vlastnú potrebu, pričom pre prípady prechovávanía látky konope alebo psychotropnej látky obsahujúcej akýkoľvek tetrahydrokanabinol alebo jeho stereochemickú variantu (THC) v množstve väčšom ako šesťdesiatnásobok obvykle jednorazovej dávky sa vzhľadom na nízku

---

¹¹ https://publications.europa.eu/resource/cellar/c0703c01-0d38-11e7-8a35-01aa75ed71a1.0001.03/DOC_1

¹² <https://www.pharmexec.com/view/navigating-the-european-market-for-medical-cannabis>

¹³ <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cescr.aspx>

spoločenskú nebezpečnosť takéhoto konania určuje trestná sadzba odňatia slobody maximálne na jeden rok.

K bodu 3 [§ 438j]

Prechodné ustanovenie vzhľadom na zmenu úpravy § 171 upravuje možnosť pomerného skrátenia trestu za čin, ktorý bol posúdený ako trestný podľa § 171 alebo § 172, ak vzhľadom na osobu páchatel' alebo okolnosti prípadu je uloženie pôvodného trestu neprimerané.

Čl. II

S ohľadom na predpokladaný priebeh legislatívneho procesu sa navrhuje nadobudnutie účinnosti od 1. marca 2022.